

riba sinó en --- temps posteriors a aquell en què va --- assenyalar el terrenal» (*CostManc* II, 103, § 198). «De les vores dels rius y torrents les muntanyesos ne diuen *riba*: la riba dreta, la riba esquerra», Bosch de la Trinx. (*Bull. Ass. d'Exc. Cat.* XII, 234), pensant especialment en les Alberes i serres del Vallespir. En els riuets d'aigua cascadejant dels alts Pirineus, també pot designar els paratges d'aigua saltant en llit rocós, com en la cançó de Verdagner que ja ilustra l'article *rai* (i V. infra, *arribar*).

De ben poc ús popular en el cat. central, es conserva bastant cap als Pirineus i les Serres Ibèriques, per més que en part va quedant-hi també més que res amb el paper de genèric topogràfic. No tant per l'alt Berguedà: «pujareu per les *ribes* de Cal Minoves ---» (trajectes de fort desnivell) Saldes (1964); i menys, tirant cap a Ponent: *la Riba Blanca* en el barranc d'Estanyeso (Llessui, 1964), *la riba de Juliana* partideta de prats, Rialb d. N. I també allí sovint aglutinat en NL: *Ribainer* (*řibařnĕ*) no lluny de *Portainer* (+ ASINARI, 20 NP, 1963).

En fi, a Ribagorça és mot que funciona amb gran autonomia; com es comprèn, puix que és el país de les *ribes* per excel·lència: car allà designa grandiosos pendents de moltes desenes i de vegades més d'un centenar de metres de desnivell, poc o gens rocós, sovint ensulsiades, com les que justament han donat nom a tota la comarca (RIPA CURTIA/CURTA, adj. postverbal de CURT(1)ARE 'tallar', veg. E T C II, 137-141, on conto com el «subjecte meu de Claravalls, vell de més de 80 anys, va haver de fer mitja hora de marxa de muntanya per ensenyar-me l'únic indret practicable, entremig d'un veritable dedal d'ensulsiades, que em conduiria fins a Berganui, si encertava l'itinerari que, de dalt estant d'una immensa timba, em mostrava fins al final, i encara em sonen a les orelles les paraules que em repetia commogut, des de lluny, quan jo ja anava baixant: *no 's cale per las řibās!* ---». Eren grans ensulsiades *argilózas* (g, no ĝ): que *argila* allà designa les dels terrers grisos o blanquinosos, més aviat guix que *argila* (1957).

I allà pertot: a Lasquarri *la riba 'l Prat* és un tallat de terra, no hi ha gaire diferència amb *řibóts* (Claravalls) i menys amb *ribotas*: «—I a Pipaderni quina mena de país és? —Són *řibas*, *řibóta*» Sopena; «i *Ribalta* —és una *řibóta* gran» Torlarribera (1957). Sobre l'ús, molt descabdellat, a la Vall de Boí, es trobaran dades de caràcter genèric i més encara toponímic, en la monografia toponomàstica de la vall que publico en el Butlletí de la Soc. d'Onomàstica Bna, 1983; n'abunden allà de grandioses com la *Ribampiedro*, *Ribabiola* etc.

En passant la frontera de les llengües, Pirineu enllà, apareix amb el consonantisme alt-aragonès; «aquella *řipa* ---» ensenyant-me una cinglera a mig aire de l'altre vessant, a Viu de Campo; *la řipas* de Saulés esquerra de la Cinqueta, damunt S. Juan de Gistau; *řipas* 'riba tallada', Serveto; i per l'alta ribera de l'Ara, amb la *-a* aglutinada: *Las Arripas de Kábol*, al Nord de Fiscal (1965), *las Arripas del Estrecho* Torla, *Ripas* de

Picatuero a Biescas de Gállego (1966).

Les dades munven al Sud del Montsec, si bé també n'hi ha a les muntanyes de l'Ebre, menys deslligades del paper de genèric, com era *la Riba de la Pena*, el vessant escarpat per on baixa a travessar el *Barranc Major* la ratlla entre els termes mun. de la Torre de l'Espanyol i Vinebre (1936). Amb densitat mitjana, tot al llarg de les muntanyes valencianes: determinant un altre accident: *El Pou de la Riba* a Atzeneta del M; es reviva més l'ús amb paper apeñat a les terres transsucròniques: «Les Solsides? Són una sospalma, una *řiba*, del barranc de les Llomes» (Alcosser de Planes); volent dir netament una riba tallada, quan a Potries m'expliquen que davall d'això hi ha un «arri-mall» del bestiar (1963) i allà també, almenys amb paper pre-toponímic, a la costa Brava val., p. ex. «*Cala de la řiba álta*» a la costa de Dénia: si bé el fet de no haver-ho contret com a *Ribalta* ensenya que el mot no ha quedat reduït a fòssil de llengua.

Relativament més que enlloc, se'n troben exs. en el domini dialectal rossellonès: *Riba Pardínella* Osseja, *la Riba de Campmagre* (caire de serra renomemat, no lluny de les fonts del Tec: però a Mentet no admeten la forma *řima* en què insistien grans excursionistes nostres, almenys els centrats a Camprodon (com CATorras) A l'Est: *La Riba*, a Cànoes, és un collet de gran vista, no lluny de la carretera; *Cim de la Riba*, altre nom de *La Garrigola*, Pollestres; damunt els rius rossellonesos és molt més que un alt marge. *la Riba dels Escodrós* timba damunt la Canta-rana, a Trullars; *la Riba dels Terrauls* damunt la Tet, bona vista a uns 1500 me NO. de Pesillà de la Rib (1959-60).

Pensant més en relació amb corrents d'aigua, ja hem vist que, per al vallespirenc Bosch, és, abans que tot, en tant que distingeixen un costat de l'altre, dels dos entre on corren. En els dialectes occidentals té més ús rural, com a cosa independent d'aquesta col·locació, i encara que allà també pot tenir aplicació fluvial (*la riba de Sant Antoni*, al llarg del r. Cànyles, a Canals, 1962); en bastants rodals es converteix simplement en el substitut de *marge* d'un camp: és el valor que té *řiba*, més que tot altre mot, a Cardós i Vall Ferrera (Tor, Farrera, Esterri de C., 1932-4). En el Migjorn valencià ho tenen com a cosa peculiar d'una zona cap a la Mariola (els d'Agres ho miren com a terme propi dels d'Alfafara etc.); que per aquelles terres no se solen fer sense pedres: vegeu cita de *Canyís* en *AlcM*, i la que donaré s. v. *XALAR* (*Canyissaes*, 107).

La freqüència que hem observat, en els orígens, de l'aparició en forma de grups fraseològics locatius, porta tot seguit a un veritable ús preposicional. En el primer pas es tracta encara dels grups com *riba de un ~*, *riba de la ~*, *riba d'aquell*, on la gramaticalització sols consisteix a ometre la preposició feble que hauria de precedir el mot *riba*: «aquell agró --- no volc pescar, e stava *riba* d'aquell stany, tot trist», Lluïl (*Merav*, *NCl* II, 111); «un castell, *riba* de una gran aygua corrent», *Comtessa Fidel* (*NCl* XLVIII, 109); i si hi ha nòci de moviment, marcada amb *a*, això ja ve a ser